Pakiet Polski

wersja 1.3.6

Mariusz Olko Marcin Woliński (inactive) wolinski@gust.org.pl

25 sierpnia 2021

Spis treści

1	Info	rmacje	e dla użytkowników	2
	1.1	Krótki	i obraz całości	2
	1.2		ziała pakiet POLSKI	2
	1.3		zenie pakietu POLSKI do dokumentu	4
2	Source code of polski.sty			
	2.1	Writin	g banners	5
	2.2		ory codes and all that	5
	2.3		$\overset{\circ}{\mathrm{mation}}$	7
	2.4		notation	8
	2.5		in Polish	10
	2.6		S	11
	2.7		ing LATEX to speak Polish	11
	2.8		s needed later	12
	2.9		as	13
	2.0	2.9.1	Option plmath	13
		2.9.2	Option nomathsymbols	13
		2.9.3	Option MeX	13
		2.9.4	Option T1	14
		2.9.5	Option QX	14
		2.9.6	Option OT1	15
		2.9.0 $2.9.7$	Option 0T4	15
		2.9.1	•	$\frac{15}{15}$
		2.9.8 $2.9.9$	Options for prefixing in verbatim	$\frac{15}{15}$
	2 10		Options for date ending in \today	$\frac{15}{15}$
	2.10	такти	g off	19
3	Con	figurir	ng IATEX's hyphenation patterns	17
4	Fon	t enco	ding 0T4	21

1 Informacje dla użytkowników

1.1 Krótki obraz całości

Paczka dystrybucyjna pakietu POLSKI składa się z kilku zasadniczych części.

- Najważniejszą częścią jest sam pakiet polski.sty, który dostarcza wszystkich (?) elementów potrzebnych do składu w języku polskim. Pozwala na stosowanie w różnych środowiskach, z polskimi wzorcami przenoszenia i bez, z polskimi czcionkami i bez nich. Posiada też możliwość upodobnienia się na poziomie poleceń w 99% do IMEXa. Szczegółowy opis pakietu znajduje się w następnym rozdziale.
- Drugą składową stanowią pliki opisu czcionek mające standardowo rozszerzenie .fd, a generowane przez program DocStrip z pliku plfonts .fdd. Znajdują się w nich informacje na temat fontów PL czyli polskich wersji fontów Computer Modern (dystrybuowanych z IAMEXem) oraz czcionek PC czyli polskich wersji czcionek Computer Concrete. Dzięki zawartym tam informacjom czcionki te stają się dostępne w Nowym Mechaniźmie Wyboru Fontów (ang. New Font Selection Scheme). Z pliku plfonts .fdd można wygenerować pliki opisu fontów zarówno w Starym Układzie (OT1) jak i w Układzie Polskim (OT4).
- Ostatni element to dwa dodatkowe pakiety, wspomagające pracę w nietypowych warunkach: PLPREFIX i OT1PATCH. Ich opis można znaleźć w nich samych.

Kod pakietu POLSKI bazuje na rozwiązaniach zastosowanych w formatach MFX/IAMFX autorstwa Marka Ryćko i Bogusława Jackowskiego.

1.2 Jak działa pakiet POLSKI

Po załadowaniu pakietu zmienione zostają wewnętrzne kody TEXa dla odnośnych liter polskiego alfabetu w Nowym Układzie (T1). Te zmiany pozwalają na definiowanie makrokomend, które mają w nazwie polskie litery, umożliwiają prawidłową zamianę liter małych na duże, a także pozwalają algorytmowi przenoszenia wyrazów traktować polskie litery jako litery. Następnie podjęte zostaje poszukiwanie polskich wzorców przenoszenia i ich uaktywnienie. Jeżeli wzorce przenoszenia nie zostaną znalezione, pakiet POLSKI wypisuje komunikat o błędzie i blokuje przenoszenie wyrazów.

W kolejnym kroku zdefiniowana zostaje notacja "ciachowa". Notacja ta, wprowadzona w M_EXu przez Ryćkę i Jackowskiego, pozwala na zapisywanie polskich liter w postaci dwóch znaków ukośnik oraz litera. Taki zapis pozwala na przesyłanie tekstów pocztą elektroniczną oraz na pracę w miejscach gdzie nie ma wbudowanego w system wsparcia dla języka polskiego (niektóre bardzo stare instalacje UNIXowe). Pakiet POLSKI uzyskuje wszystkie polskie litery zdefiniowane w standardowym T_FXu (tj. \acute{o} , \acute{z} czy \emph{l}) za pomocą standardowych makr T_FXa (tzn. np.

\'o, \.z czy też\1), natomiast litery takie jak q czy q za pomocą standardowego makra IATeXowego \k. Cała dalsza łączność pomiędzy komendą ciach litera a wydrukowanym znakiem jest zapewniona poprzez definicje układów czcionek. To właśnie w tych plikach jest zdefiniowane, że np. w Starym Układzie (OT1) literq o otrzymuje się przez złożenie akcentu ´ oraz litery q0 natomiast w Układach Nowym (T1) oraz Polskim (OT4) przez postawienie znaku o kodzie 161. Daje to dużą elastyczność i pozwala na bardzo łatwe użycie czcionek w dowolnym sensownym układzie. Do korzystania z czcionek pl zdefiniowany został nowy układ czcionek nazwany OT4. Szczegółowe informacje o funkcjonowania układów czcionek można znaleźć w plikach standardowej dystrybycji IATeXa ltoutenc.dtx oraz fntguide.tex.

Pakiet POLSKI pozwala na skład z różnymi zestawami czcionek w różnych układach. Początkowy układ czcionek dokumentu może zostać wybrany przez dodanie do wywołania pakietu odpowiednich opcji (patrz 1.3) lub użycie standardowego pakietu fontenc. Jeśli jednak nie zmieniono początkowego układu, pakiet POLSKI próbuje odszukać w systemie plik ot4cmr.fd, zawierający IATEXowe opisy czcionek pl. Jeżeli taki plik zostanie znaleziony, czynione jest założenie, że w systemie zainstalowane są również same czcionki pl i pakiet zmienia początkowy układ na OT4. Jeśli plik nie zostanie odszukany, to układ pozostaje bez zmian.

Pakiet POLSKI przedefiniowuje wszystkie napisy, które mogą pojawić się wygenerowane automatycznie przez LATEXa, takie jak: rozdział, spis treści itp. Zmieniona zostaje też definicja makra \today tak, aby data była drukowana po polsku. Ponieważ w niektórych sytuacjach na końcu daty pisze się całe słowo "roku", czasami tylko samą literę "r.", a czasami nic, wprowadzone zostało makro \PLdateending, które rozwija się zaraz za rokiem i w razie potrzeby może zostać łatwo przedefiniowane. Co więcej zachowanie makra \today można zmienić za pomocą następujących opcji pakietu: roku, r., noroku (ta ostatnia jest domyślna, wiec domyślnie po numerze roku nie jest nic dodawane).

Dodatkowo pakiet definiuje makro \dywiz, które pozwala na poprawne przeniesienie wyrazów złożonych zapisanych jako biało\dywiz czerwony i dzielonych jako

biało-

-czerwony.

Kolejny problem to pauzy (myślniki). Według polskich zwyczajów myślnik powinien być otoczony odstępami wielkości 2pt, oraz nie należy rozpoczynać wiersza tekstowego myślnikiem. Zalecenia te realizuje makro \pauza. Makro to zawiera w sobie potrzebne odstępy, należy więc go używać następująco:

Było zbyt ciemno\pauza powiedziała.

Uwaga: definicję tego makra traktujemy jako prowizoryczną. Może ulec zmianie! W polskich zwyczajach typograficznych odstęp po kropce między zdaniami powinien być taki sam jak pomiędzy wyrazami w środku zdania, dlatego pakiet woła makro \frenchspacing.

Pewne zmiany dotyczą również matematyki. Najważniejszymi różnicami w składzie pomiędzy matematycznymi wydawnictwami polskimi i angielskojęzycznymi

jest inny kształt znaków mniejsze-równe i większe-równe oraz inne skróty stosowane na oznaczenie tangensa, cotangensa i funkcji transcendentalnych. Zmianą kształtu znaków mniejsze-równe i większe-równe jest dokonywana wtedy, jeśli dostępne są matematyczne czcionki pl. Standardowo pakiet POLSKI definiuje nowe makra \tg, \tgh, \ctg, \ctgh, \arc oraz \nwd a następnie — uwaga — zmienione zostają symbole drukowane przez standardowe makra IATEXa \tan, \cot, \tanh, \coth, \arcsin, \arccos, \arctan, \gcd. Dla pełności jest też definiowane makro \arccot, którego z tajemniczych przyczyn nie ma w wersji oryginalnej. Przedefiniowanie tych makr pozwala na cytowanie tych samych wzorów w pracy polskiej i angielskiej bez konieczności zmieniania ich zapisu. Standardowe symbole są zmieniane ponieważ IATEX (czy też TEX) dawno przestał być tylko systemem składu. Stał się obecnie językiem, w którym zapisywane są wzory matematyczne i jest bardzo ważne jest aby, jeśli jest to możliwe, nie zmieniać "standardu" zapisu tego języka, lecz co najwyżej dostosowywać sposób w jaki jest on prezentowany na wydruku.

1.3 Dołączenie pakietu POLSKI do dokumentu

Pakiet POLSKI jest ładowany przez umieszczenie w preambule dokumentu zlecenia \usepackage[opcje]{polski}

Użycie w wywołaniu pakietu opcji pozwala na dopasowanie jego zachowania do istniejącego środowiska i potrzeb.

- OT1 świadomie nie chcemy zmieniać układu czcionek z układu podstawowego wbudowanego w IATEXa.
- $\mathbf{OT4}$ przełącza układ czcionek na polski (OT4). Oznacza to, że w dokumencie będą wykorzystane czcionki $\mathtt{p1}.$
- T1 zmienia układ czcionek na Nowy Układ Czcionek. Opcja jest wygodna np. w połączeniu z pakietem czcionek POSTSCRIPTOWYCH w układzie T1.
- QX zmienia układ czcionek na QX. Użyteczna przy składzie fontami produkcji JNS Team: T_FX Gyre Termes, T_FX Gyre Heros, itd.
- plmath przełącza czcionki matematyczne na pl, tzn. przedefiniowuje alfabety matematyczne i zestawy symboli. Dodatkowo zmienia IATEXową definicję symboli większe-równe oraz mniejsze-równe.
- **nomathsymbols** blokuje spolonizowanie przez pakiet znaczenia standardowych IATEXowych symboli określających funkcje trygonometryczne oraz relacje większe-równe i mniejsze-równe
- **prefixinginverb** powoduje, że notacja prefiksowa nie jest wyłączana w obrębie środowiska **verbatim** i w argumencie polecenia **verb**. (Domyślnie aktywna).
- **noprefixinginverb** powoduje, że notacja prefiksowa jest wyłączana w tych kontekstach.

MeX jest to tryb 100% zgodności z M_EXem. Ta opcja definiuje wszystkie makra, które są normalnie dostępne dla użytkownika w M_EXu. Pozwala to na kompilację dokumentów M_EXowych bez dokonywania żadnych zmian.

Jeżeli nie użyto żadnej z opcji wyboru układu fontów, polski.sty próbuje włączyć fonty PL, jeżeli są one zainstalowane. Dotyczy to zarówno fontów tekstowych, jak i matematycznych. W instalacji zawierającej fonty PL wywołanie pakietu bez opcji jest równoważne wywołaniu

\usepackage[OT4,plmath]{polski}

Opcja 0T1 służy do powiedzenia pakietowi, że użytkownik świadomie używa układu nie zawierającego kompletu znaków potrzebnych do składu po polsku.

Dalsza część dokumentu opisuje kod samego pakietu oraz plików potrzebnych do instalacji czcionek polskich i wzorców przenoszenia w IATEXu. Dokumentacja jest w języku angielskim.

2 Source code of polski.sty

2.1 Writing banners

This package should work only with \LaTeX 2 ε , so we make sure the appropriate message is displayed when another TeX format is used.

- 1 (*style)
- 2 \NeedsTeXFormat{LaTeX2e} [1996/12/01]

Announce the name of the package to the world

3 \ProvidesPackage{polski}[2021/08/25 v1.3.6 Polish language package]

2.2 Category codes and all that

The settings described in this section are not appropriate for Unicode aware T_EX engines. Hence a check whether the engine interprets the letter aogonek (2 bytes in UTF8) as a single entity:

- 4 \begingroup
- 5 \def\t#1#2!{\def\s{#2}}\t a!%
- 6 \expandafter\endgroup\ifx\s\empty\else

Here we will define the codes for Polish diacritical characters. There are several codes we need to set for each of them. The most important one is the category code (catcode), which identifies the character as a letter to TeX. Other codes to set are lowercase and uppercase equivalents (lccode and uccode) used to determine the proper character when lower and upper casing the string. These are now properly set in the kernel.

- 7 \@ifpackageloaded{inputenc}{\typeout{\space\space}
- 8 Inputenc package detected. Catcodes not changed.}}{%
- 9 \catcode'\^^a1=11 %\lccode'\^^a1='\^^a1 \uccode'\^^a1='\^^81 % a ogonek

```
10 \catcode'\^^a2=11 %\lccode'\^^a2='\^^a2 \uccode'\^^a2='\^^82 % c acute
11 \catcode'\^^a6=11 %\lccode'\^^a6='\^^a6 \uccode'\^^a6='\^^86 % e ogonek
12 \catcode'\^^aa=11 %\lccode'\^^aa='\^^aa \uccode'\^^aa='\^^8a % 1 crossed
13 \catcode'\^^ab=11 %\lccode'\^^ab='\^^ab \uccode'\^^ab='\^^8b % n acute
14 \catcode'\^^f3=11 %\lccode'\^^f3='\^^f3 \uccode'\^^f3='\^^d3 % o acute
15 \catcode'\^^b1='1 %\lccode'\^^b1='\^^b1 \uccode'\^^b1='\^^91 % s acute
16 \catcode'\^^bb='\^^bb \uccode'\^^9b % z dot
Now the same for uppercase letters.
19 \catcode'\^^82=11 %\lccode'\^^82='\^^a2 \uccode'\^^82='\^^82
                                            % C accute
22 \catcode'\^^8b=11 %\lccode'\^^8b='\^^ab \uccode'\^^8b='\^^8b % N accute
23 \catcode'\^^d3=11 %\lccode'\^^d3='\^^f3 \uccode'\^^d3='\^^d3 % O acute
24 \catcode'\^^91=11 %\lccode'\^^91='\^^b1 \uccode'\^^91='\^^91 % S acute
25 \catcode'\^^9b=11 %\lccode'\^^9b='\^^9b \uccode'\^^9b='\^^9b % Z dot
27 }
```

We finish by setting space factor codes (sfcode) for uppercase letters. When French spacing is turned off, TEX treats interword spacing after full stop in a special manner. If the last character before the period is lowercase letter then TEX assumes it is the end of the sentence, and makes the space wider (and more stretchable). However, if the last letter is uppercase, then TEX assumes it is an abbreviation and doesn't widen the space. (This is not the whole truth. Consult the TEXbook pages 285–287 for details.) We set sfcode for Polish capital letters.

```
28 \sfcode'\^^81=999
                        % A ogonek
29 \sfcode'\^^82=999
                        % C acute
30 \sfcode'\^^86=999
                        % E ogonek
31 \sfcode'\^^8a=999
                        % L crossed
32 \sfcode'\^^8b=999
                        % N acute
33 \sfcode'\^^d3=999
                        % O acute
34 \sfcode'\^^91=999
                        % S acute
35 \sfcode'\^^9b=999
                        % Z dot
36 \sfcode'\^^99=999
                        % Z acute
```

This provides for \mathit and friends to work correctly for Polish characters (when used with TCX).

```
 37 \end{argundathSymbol} $$ \operatorname{mathalpha}{letters}{``^a1} $$ \end{argundathSymbol} $$ \operatorname{mathalpha}{letters}{``^a2} $$ \operatorname{mathalpha}{letters}{``^a6} $$ \operatorname{mathalpha}{letters}{``^a6} $$ \operatorname{mathalpha}{letters}{``^a6} $$ \operatorname{mathalpha}{letters}{``^aa} $$ \operatorname{mathalpha}{letters}{``^ab} $$ \operatorname{mathalpha}{letters}{``^ab} $$ \operatorname{mathalpha}{letters}{``^ab} $$ \operatorname{mathalpha}{letters}{``^b1} $$ \operatorname{mathalpha}{letters}{``^b1} $$ \operatorname{mathalpha}{letters}{``^b1} $$ \operatorname{mathalpha}{letters}{``^bb} $$ } $$ $$ \{ \begin{minimathabbasis}{letters}{``^bb} $$ } $$ \{ \begin{minimathabbasis}{letters}{``^bb} $$ }
```

```
\label{thm:continuous} $47 \end{thm:symbol $^.82} {\mathcal P}_{10} $49 \end{thm:symbol $^.86} {\mathcal P}_{10} $49 \end{thm:symbol $^.88} {\mathcal P}_{10} $40 \end{thm:symbol $^.88} {\mathcal P}_{10} $40 \end{thm:symbol $^.91} {\mathcal P}_{10} $40 \end{thm:symbol $^.91} {\mathcal P}_{10} $40 \end{thm:symbol $^.99} {\mathcal P}_{10} $40 \en
```

2.3 Hyphenation

\selecthyphenation

Here we define the hyphenation selecting operator. If a set of hyphenation patterns for a particular language is unavaiable, hyphenation in that language is turned off. For that we use following trick: a new language is allocated with no hyphenation patterns. Then switching to this language effectively switches hyphenation off (many thanks to Marek Ryćko).

```
56 \ifx\l@nohyphenation\@undefined
          \newlanguage\l@nohyphenation
57
58\fi
59 \def\selecthyphenation#1{%
    \expandafter\ifx\csname l@#1\endcsname\relax
      \PackageError{polski}{No hyphenation patterns for language '#1'}
61
62
        {Hyphenation in this language will be disabled.}%
      \selecthyphenation{nohyphenation}%
63
64
65
      \language\csname 10#1\endcsname
66
    \fi
67
    }
```

At some point in time luaLATEX stopped preloading hyphenation patterns in the format file. In case of luaLATEX we try to load the hyphenation patterns for Polish at runtime. The first \ifx check for \directlua, which is characteristic for lua engine. An older version of luaLATEX could have Polish patterns preloaded, so we check for \logolish being defined.

```
68 \begingroup\expandafter\expandafter\endgroup
69 \expandafter\ifx\csname directlua\endcsname\relax
70 \else
71 \expandafter\ifx\csname l@polish\endcsname\relax
72 \newlanguage\l@polish
73 \language\l@polish
74 \InputIfFileExists{hyph-pl}{}{%
75 \PackageError{polski}{Couldn't load hyphenation patterns for Polish}%
76 {Missing file hyph-pl.tex from the hyph-utf8 project.}%
77 }%
78 \fi\fi
```

We try to switch to polish hyphenation patterns looking either for patterns name used by hyphen.cfg from old versions of POLSKI bundle or for new Babel-like

name.

```
79 \ifx\polish\undefined
80 \selecthyphenation{polish}
81 \else
82 \language\polish
83 \fi
84 \lefthyphenmin=2
85 \righthyphenmin=2
```

2.4 Slash notation

The slash notation was introduced in the macro package L_EX by Bogusław Jackowski and Marek Ryćko. It has been used since then in many places and became Polish T_EX User's Group GUST "standard". What follows is the implementation of active slash or Polish slash macro.

\Slash

We start by storing slash character (catcode 12 meaning <other>) in apropriately named macro.

```
86 \def\Slash{/}
```

\PLS1ash

Now we define macro \PLSlash which will actually be used in input files to access polish letters. It does not need to be robust. If it is, it breaks kerns (pointed out by Marcin Woliński).

```
87 \def\PLSlash#1{%
```

The first thing we do is to check whether the slash character is followed by an allowed character. The first test is for the second slash (or macro \PLSlash), in which case we just return slash character with category code <other>.

```
88 \ifx#1\PLSlash
89 \ifx\protect\@typeset@protect\else\protect\string\fi\Slash
90 \elso
```

If it was not a slash we test for a letter. We assume that there are defined macros which expand to the current definitions of Polish letters. We will give them names \PLSlash@<character>, so now we look if it is defined. If comparison with \relax is true the macro is not defined. We issue an error message with some help.

```
91 \expandafter \ifx \csname PLSlash@\string#1\endcsname \relax

92 \PLSlash@error#1%

93 \else
```

If we got here, we can now expand polish character. However, we do that after completing all \ifs.

```
94 \expandafter\expandafter\PLSlash@letter
95 \expandafter\expandafter#1%
96 \fi
97 \fi
98 }
99
100 \def\PLSlash@error#1{\PackageError{polski}{%}
101 Illegal pair of characters /\noexpand#1 occurred}{%
```

```
102 Only a character from the set [acelnosxzACELNOSXZ, '<>/-]
                                            can appear after \Slash.\MessageBreak
104 Proceed, I will omit both \Slash\ and the character following it.\MessageBreak
105 You can also correct your mistake NOW, typing I followed by\MessageBreak
106 whatever should be in the place of the offending pair.}}
```

\PIPTIEC This macro is needed to protect against removing white space in TOC by Polish characters that have definition ending with a macro call (\1 and \L). The macro is identical to \IeC from inputenc package, but we have to define it here not to depend on inputenc. The name is different not to cause conflict in case inputenc is loaded after plprefix.

```
107 \def\PlPrIeC{%
     \ifx\protect\@typeset@protect
108
109
        \expandafter\@firstofone
110
111
        \noexpand\PlPrIeC
112
     \fi
113 }
```

\PLSlash@letter

This macro is very simple: it just invokes another macro with some wild name.

114 \def\PLSlash@letter#1{\csname PLSlash@#1\endcsname}

Next come the definitions of all Polish diacritics and special symbols. For each "slashed" character we define a macro expanding to its proper definition. Polish characters are defined as normal accented letters, and we expect that they will expand according to their definitions in the current font encoding. This allows us to use the same slash notation with any (decent) font encoding. For example T1 and OT4 encodings will use letters, but OT1 will do what it can —ie. insert simple accented characters (with a and e left untouched). For more information on the work of encoding engine consult LATEX file ltoutenc.dtx.

The following macro is just a helper which will be undefined after use.

```
115 \def\PL@accent@def#1#2{%
     \expandafter\def \csname PLSlash@\string #1\endcsname{#2}}
```

The real definition will take place at the beginning of the document. This is small optimization. We assume that the encoding at this stage is what will be default for the rest of the document. If document starts in OT1 encoding we warn user that he can loose some information from the printout.

```
117 \PL@accent@def{a}{\k a}
118 \PL@accent@def{c}{\@tabacckludge'c}
119 \PL@accent@def{e}{\k e}
120 \PL@accent@def{1}{\PlPrIeC{\1}}
121 \PL@accent@def{n}{\@tabacckludge'n}
122 \PL@accent@def{o}{\@tabacckludge'o}
123 \PL@accent@def{s}{\@tabacckludge's}
124 \PL@accent@def{x}{\@tabacckludge'z}
125 \PL@accent@def{z}{\.z}
126 \PL@accent@def{A}{\k A}
127 \PL@accent@def{C}{\@tabacckludge'C}
```

```
128 \PL@accent@def{E}{\k E}
               129 \PL@accent@def{L}{\PlPrIeC{\L}}
               130 \PL@accent@def{N}{\@tabacckludge'N}
               131 \PL@accent@def{0}{\@tabacckludge'0}
               132 \PL@accent@def{S}{\@tabacckludge'S}
               133 \PL@accent@def{X}{\@tabacckludge'Z}
               134 \PL@accent@def{Z}{\.Z}
               135 \PL@accent@def{<}{\PlPrIeC{\guillemotleft}}</pre>
               136 \PL@accent@def{>}{\PlPrIeC{\guillemotright}}
              137 \PL@accent@def{,}{\PlPrIeC{\quotedblbase}}
               138 \PL@accent@def{'}{\PlPrIeC{\textquotedblright}}
               139 \PL@accent@def{-}{\PlPrIeC{\dywiz}}
              140 %
               141 \let \PL@accent@def \undefined
                   The last touch is the definition of the \prefixing macro which activates the
   \prefixing
               slash, but only if plprefix package was't loaded before. We manage prefixing flag
                \pr@fix for compatibility with MFX.
               142 \@ifpackageloaded{plprefix}{}{%
                      \def\prefixing{\catcode'/=\active
              143
                           \bgroup \uccode'\~='/ \uppercase{\egroup \let~\PLSlash}%
              144
                          \let\pr@fix=T}
              145
               and \nonprefixing macro which deactivates the slash.
\nonprefixing
               146
                      \def\nonprefixing{\catcode'/=12 \let\pr@fix=F}
              147 }
```

2.5 Maths in Polish

The next few macros are provided to typeset maths in Polish.

\arc In Polish, transcendental functions are written with a tiny space after arc or ar. Here we define macro \arc which when followed by eg. \sin typesets arc sin.

```
148 \def\arc#1{\mathop{\operator@font}
149 arc\thinspace\escapechar-1 \string#1}\nolimits}
150 \def\ar#1{\mathop{\operator@font}
151 ar\thinspace\escapechar-1 \string#1}\nolimits}
\tg We also use different abbreviations for tangent and cotangent.
\tgh 152 \def\tg{\mathop{\operator@font tg}\nolimits}
\ctg 153 \def\ctg{\mathop{\operator@font ctg}\nolimits}
\ctgh 154 \def\tgh{\mathop{\operator@font tgh}\nolimits}
155 \def\ctgh{\mathop{\operator@font ctgh}\nolimits}
156 \def\nwd{\mathop{\operator@font nwd}}
```

Finally we take a drastic step and redefine LATEX's definitions of mathematical functions. This will allow us to keep the markup independent of the language in which the document is typeset. We think that this is very important, because TEX is today much more than just a typesetting tool, it is also a language which is used to exchange mathematical formulæ. Redefinition will be suppressed when option nomathsnames is used.

```
157 \def\PL@redef@funcnames{%
                       \let\cot=\ctg
     \left| \right| 
158
     \let\tanh=\tgh
                       \let\coth=\ctgh
159
     \def\arcsin{\arc\sin}
160
     \def\arccos{\arc\cos}
161
     \def\arctan{\arc\tg}
162
163
     \def\arccot{\arc\ctg}
164
     \let\gcd\nwd
165
```

These redefinitions should be supplemented by appropriate greater-than-or-equal and less-than-or-equal symbols. They are introduced by the plmath option or autodetection, when we are sure we have those symbols available in our fonts.

2.6 Dashes

\dywiz When a Polish compound word is split at the hyphen, it should be typeset with two hyphens: one at the end of line and the second at the beginning of the new line. We provide macro \dywiz which gives proper hyphenation of compound words. Kerns before and after \discretionary allow both parts of the word to be considered for hyphenation.

 $166 \end{figure} \label{linear} $$166 \end{figure} $$166 \end{figure$

\pauza Polish typographical rules require to put a fixed space of .2em around dashes and forbid breaking a line before a dash.

2.7 Teaching LaTeX to speak Polish

In early versions of LaTeX there were problems when one wanted to customize predefined texts which were inserted automatically by LaTeX (such as *Bibliography* or *Chapter*). They were all hidden deep in the definitions of sectioning or other commands. Now they are all defined as simple macros which can easily be redefined in language packages. We will do that here.

```
171 \def\prefacename{Przedmowa}
172 \def\refname{Literatura}
173 \def\abstractname{Streszczenie}
174 \def\bibname{Bibliografia}
175 \def\chaptername{Rozdzia\PLSlash 1} % uppercasing in running head must work
176 \def\appendixname{Dodatek}
177 \def\contentsname{Spis tre\'sci}
178 \def\listfigurename{Spis rysunk\'ow}
179 \def\listtablename{Spis tabel}
180 \def\indexname{Rysunek}
```

```
182 \def\tablename{Tabela}
183 \def\partname{Cz\k e\'s\'c}
184 \enclname{Za\l\ aczniki}
185 \def\ccname{Do wiadomo\'sci}
186 \def\headtoname{Do}
187 \def\pagename{Strona}
188 \def\seename{zob.}
189 \def\proofname{Dow\'od}
```

Finally we redefine the macro \today to print the current date in Polish. In Polish documents in some situations it is more appropriate to use the full word roku (meaning year) at the end of the date and sometimes it is more natural to use an abbreviation. The macro \PLdateending which expands at the end of the date can be easily redefined to suit particular needs.

```
190 \def\today{\number\day~\ifcase\month\or
     stycznia\or lutego\or marca\or kwietnia\or maja\or czerwca\or
191
     lipca\or sierpnia\or wrze\'snia\or pa\'zdziernika\or
192
     listopada\or grudnia\fi \space\number\year \PLdateending}
```

Macros needed later 2.8

This macro redefines all standard maths fonts. Now pl maths fonts will be used instead of cm maths fonts.

```
194 \def\PL@setmaths{%
```

We start by leaving sign that we have fonts avaiable to redefine \ge and \le macros.

```
\def\PLm@ths{}
195
```

203

We redefine math alphabets for both math versions. We don't have to redefine \mathrm, \mathromal or \mathcal alphabets, as they bound to operators, letters and symbols fonts by default (see fontdef.dtx.

We must define OT4 encoding if it is not defined yet.

```
\@ifundefined{T@OT4}{%
196
         \input ot4enc.def
197
198
       \SetMathAlphabet{\mathbf}{normal}{OT4}{cmr}{bx}{n}
199
       \SetMathAlphabet{\mathsf}{normal}{OT4}{cmss}{m}{n}
200
       \SetMathAlphabet{\mathit}{normal}{OT4}{cmr}{m}{it}
201
       \SetMathAlphabet{\mathtt}{normal}{OT4}{cmtt}{m}{n}
202
 We set math alphabets for bold version.
       \SetMathAlphabet{\mathsf}{bold}{OT4}{cmss}{bx}{n}
```

We redeclare all standard symbol fonts. We change the definition of \@font@warning macro to not to scare the user with warning messages on the screen about encoding change.

```
\bgroup\let\@font@warning\@font@info
205
       \SetSymbolFont{operators}
                                    {normal}{0T4}{cmr} {m}{n}
206
```

\SetMathAlphabet{\mathit}{bold}{OT4}{cmr}{bx}{it}

```
\SetSymbolFont{letters}
                                    {normal}{OML}{plm} {m}{it}
207
       \SetSymbolFont{symbols}
                                    {normal}{OMS}{plsy}{m}{n}
208
       \SetSymbolFont{largesymbols}{normal}{OMX}{plex}{m}{n}
209
       \SetSymbolFont{operators}
                                    {bold} {OT4}{cmr} {bx}{n}
210
       \SetSymbolFont{letters}
                                    {bold}
                                            {OML}{plm} {b}{it}
211
212
       \SetSymbolFont{symbols}
                                    {bold} {OMS}{plsy}{b}{n}
213
       \egroup
```

As we have just reloaded the maths fonts, we have some new symbols available. We redefine greater-than-or-equal and less-than-or-equal signs to conform to Polish typographical conventions. This is by analogy with that which was done in section 2.5. Redefinition will be suppressed when option *nomathsnames* is used.

```
214 \DeclareMathSymbol{\xleq}{3}{symbols}{172}
215 \DeclareMathSymbol{\xgeq}{3}{symbols}{173}
216 }
217 %
218 \def\PL@redef@relations{
219 \let\leq=\xleq
220 \let\geq=\xgeq
221 \let\le=\leq
222 \let\ge=\geq
223 }
```

2.9 Options

Package POLSKI provides a number of options which customize it to the specific environment or needs. They switch LATEX to different encodings, provide additional macros, etc.

2.9.1 Option plmath

This option redefines all standard maths fonts. Now pl maths fonts will be used instead of cm maths fonts.

```
224 \DeclareOption{plmath}{%
225 \PL@setmaths
226 }
```

2.9.2 Option nomathsymbols

This option supresses redefinition of standard LATEX's macros for trigonometric functions and for less-or-equal signs.

```
227 \DeclareOption{nomathsymbols}{%
228 \def\PLn@m@thsn@mes{}
229 }
```

2.9.3 Option MeX

This mode should prepare everything to be *markup* compatible with IAM_EX. This includes macron redefinition.

```
230 % \changes\{v1.2.2\}{2001/08/31}{Redefinition of macron was too early. 0T4
231 % may be not known yet.}
232 \DeclareOption{MeX}{\%}
     \AtBeginDocument{%
233
       \@ifundefined{T@OT1}{}{%
234
235
       \DeclareTextCommand{\=}{OT1}{\dywiz}%
236
       \DeclareTextAccent{\macron}{OT1}{22}}%
       \@ifundefined{T@T1}{}{%
237
       \DeclareTextCommand{\=}{T1}{\dywiz}%
238
       \DeclareTextAccent{\macron}{T1}{9}}%
239
       \@ifundefined{T@OT4}{}{%
240
       \DeclareTextCommand{\=}{OT4}{\dywiz}%
241
242
       \DeclareTextAccent{\macron}{OT4}{22}}%
       \@ifundefined{T@QX}{}{%
243
       \DeclareTextCommand{\=}{QX}{\dywiz}%
244
       \DeclareTextAccent{\macron}{QX}{9}}%
245
246
       \let\xle\xleq
247
248
       \let\xge\xgeq
249
       \let\polish\l@polish
       \let\english\l@english
250
       \def\MeX{M\kern-.111em\lower.6ex\hbox{E}\kern-.075emX}
251
       \DeclareRobustCommand\LaMeX{%
                                         after latex.dtx
252
           L\kern-.36em
253
           {\setbox0\hbox{T}%
254
255
             \vbox to\ht0{\hbox{%
                                 \csname S0\f0size\endcsname
256
                                 \fontsize\sf@size\z@
257
                                 \math@fontsfalse\selectfont
258
                                 A}
259
                          \vss}%
260
261
           }%
262
           \kern-.15em
           \MeX\@}%
263
264
       }
```

2.9.4 Option T1

This will select T1 encoding for the document.

2.9.5 Option QX

This will select QX encoding for the document. 270 $\DeclareOption{QX}{\%}$

```
271 \@ifundefined{T@QX}{\input{qxenc.def}}{}
272 \def\encodingdefault{QX}\fontencoding{QX}%
273 \def\PL@ncodingd@fined{}
274 }
```

2.9.6 Option 0T1

This will select OT1 encoding for the document.

```
275 \DeclareOption{OT1}{%
276 \def\encodingdefault{OT1}\fontencoding{OT1}%
277 \def\PL@ncodingd@fined{}
278 }
```

2.9.7 Option 0T4

This will select OT4 encoding for the document.

```
279 \DeclareOption{OT4}{\%
280 \Oifundefined{T@OT4}{\input{ot4enc.def}}{\}\%
281 \def\encodingdefault{OT4}\%
282 \fontencoding{OT4}\%
283 \def\PL@ncodingd@fined{\}\%
284 }
```

2.9.8 Options for prefixing in verbatim

These decide if prefixing is active in verbatim:

```
285 \DeclareOption{prefixinginverb}{%

286 \def\PL@prefixinginverb{1}%

287 }

288 \DeclareOption{noprefixinginverb}{%

289 \def\PL@prefixinginverb{0}%

290 }
```

2.9.9 Options for date ending in \today

```
291 \DeclareOption{roku}{%
292    \def\PLdateending{\nobreakspace roku}
293 }
294 \DeclareOption{r.}{%
295    \def\PLdateending{\nobreakspace r.}
296 }
297 \DeclareOption{noroku}{%
298    \def\PLdateending{}
299 }
```

2.10 Taking off \dots

This is almost the end. We process all the options in the order of their definition and switch to french spacing which is also Polish traditional spacing.

```
300 \ExecuteOptions{prefixinginverb,noroku}
301 \ProcessOptions
302 \frenchspacing
```

We now try to autodetect whether the pl fonts reside on the system. We assume, that if there is OT4cmr.def file on the system, there are also fonts installed. The autodetection is suppressed if any encoding was switched by package options, or redefined before the package was loaded.

```
303 \def\tempa{OT1}
304 \ifx\tempa\f@encoding
       \@ifundefined{PL@ncodingd@fined}{%
305
306
           \IfFileExists{ot4cmr.fd}{%
307
                \typeout{\space\space\space
                    Switching to Polish text encoding and Polish maths fonts.}
308
                \@ifundefined{T@OT4}{%
309
                    \input ot4enc.def
310
                }{}%
311
                \def\encodingdefault{0T4}
312
313
                \fontencoding{OT4}\selectfont
                \PL@setmaths
314
           }{%
315
           \typeout{\space\space\space
316
             Can't locate Polish fonts.
                                          Will use default encoding.}
317
318
```

We set a checkpoint to warn the user if she enters the document in OT1 encoding.

```
\def\@PL@OT@check{%
319
               \bgroup
320
                    \def\tempa{OT1}\ifx\tempa\cf@encoding
321
                        \@ifpackageloaded{ot1patch}{}{%
322
                            \PackageError{polski}{%
324 Zaczynasz skladac dokument uzywajac oryginalnych\MessageBreak
325 czcionek TeXa. Czcionki te nie maja kompletu polskich\MessageBreak
326 znakow. W zwiazku z tym LaTeX bedzie zglaszal bledy.\MessageBreak
327 \MessageBreak
328 Zainstaluj czcionki z dystrybucji MeXa dostepne\MessageBreak
329 na ftp://ftp.gust.org.pl, sprobuj uzyc czcionek EC\MessageBreak
330 dodajac opcje T1 do wywolania pakietu polski'ego\MessageBreak
331 lub w ostateczności uzyj pakietu ot1patch.}{}}%
332
                   \fi
               \egroup
333
               \let\@PL@OT@check=\undefined}%
334
           \AtBeginDocument{\@PL@OT@check}%
335
337
       \let\PL@ncodingd@fined=\undefined
338
339 \fi
```

Now we can redefine LaTeXnames for some maths functions and relations if it was not suppressed.

```
340 \@ifundefined{PLn@m@thsn@mes}{
     \PL@redef@funcnames
     \@ifundefined{PLm@ths}{}{\PL@redef@relations}
342
343
 If prefixing is not to be active in verb, we have to add slash to \dospecials:
344 \if 0\PL@prefixinginverb
345 \expandafter\def\expandafter\dospecials\expandafter{\dospecials\do\/}
346 \fi
 Cleaning up and undefining some local macros.
347 \let\PLn@m@thn@mes=\undefined
348 \let\PLm@ths=\undefined
349 \let\PL@setmaths=\undefined
350 \let\PL@redef@relations=\undefined
351 \let\PL@redef@funcnames=\undefined
352 \let\PL@prefixinginverb=\undefined
353 (/style)
```

3 Configuring LaTeX's hyphenation patterns

This section provides code that configures LATEX kernel to include a selected set of hyphenation patterns. Nowadays it is not used since all distributions provide a Babel-enabled LATEX format.

This code will go to file hyphen.cfg which, if found, will be read by IniTeX during format generation instead of the standard IATeX hyphenation patterns configuration.

First we have to adjust language allocation counter (\count19) since kernel (incorrectly) causes \newlanguage to start allocation from 1.

```
354 \(\shyphenation\)
355 \(\global\\count19=-1\)
```

The rest of actions is put into a group, so our auxiliary macros will automatically disappear when they are no longer needed. Allocations done by \newlanguage are global and so are \patterns and \hyphenation.

```
356 \begingroup
```

Here I define a few auxiliary macros needed to process language.dat. Every time TEX sees a new name he puts it into his name pool and it is never freed. For that reason I don't want to introduce new names for my auxiliary macros. So my first idea was to use control sequences of length 1 (which are not put into the pool). But this approach is risky since "hyphenation files" commonly contain small pieces of code to adjust their behaviour to format or TEX version used. So I've decided to redefine locally a few of standard LATEX macros. This causes code to be less readable, but I'll try to make these names somehow mnemonic. (I've chosen macros which contribute directly to the current page, which means for sure they're not used by hyphenation files.)

\@stopline will be used as a sentinel delimiting line end.

```
357 \def\@stopline{\@stopline}
```

\line is main macro processing line read from language.dat. The line is passed to \line as argument with a space and \@stopline appended. \line checks if the line starts with = (synonym definition) and based on that passes the line to \leftline or \rightline.

```
358 \def\line#1#2\@stopline{%
359 \ifx=#1%
360 \leftline#2\@stopline
361 \else
362 \rightline#1#2\@stopline
363 \fi
364 }
```

\leftline is called for synonym lines (with = removed). Such lines should contain only a name for the synonym. So \leftline first checks if there is anything after the name and raises and error.

```
365 \def\leftline#1 #2\@stopline{%

366 \ifx\@stopline#2\@stopline\else

367 \errhelp{The line should contain only an equals sign followed by

368 the synonym name.}%

369 \errmessage{Extra stuff on a synonym line in language.dat:^^J

370 =#1 #2}\fi
```

Next check if the language name wasn't already used:

```
371 \expandafter\ifx\csname l@#1\endcsname\relax \else
372 \errhelp{This probably means your ''language.dat'' contains many
373 lines starting with '#1' or '=#1'. ^^JThe language '#1' will
374 be redefined. This may not be what you want.}%
375 \errmessage{Language '#1' already defined}\fi
```

Synonyms make no sense when no real language was defined yet. This is checked next. If \setminus count19 is -1 an error is raised and no definition takes place.

```
376 \ifnum\count19=\m@ne
377 \errhelp{You cannot put synonyms before first real
378 language definition in language.dat.}
379 \errmessage{Cannot define '#1' as a language synonym: no language
380 defined yet}%
381 \else
```

Finally the real definition takes place: 10<1anguage> is defined with \chardef to be last allocated language number.

```
382 \global\expandafter\chardef\csname l@#1\endcsname\count19
383 \wlog{\string\l@#1=\string\language\number\count19}
384 \fi
385 }
```

 $\$ read one or more hyphenation files.

The line is split on first space, #1 being language name, #2 list of file names. Note that there is at least one space in input line since we've put one just before \@stopline.

```
386 \ensuremath{\mbox{\sc heightline#1 #2\ensuremath{\mbox{\sc heightline#1}}}
```

First check if the language is already defined. If the language name is new it is allocated.

```
387
     \expandafter\ifx\csname l@#1\endcsname\relax
388
       \expandafter\newlanguage\csname 10#1\endcsname
389
     \else
       \errhelp{This probably means your ''language.dat'' contains many
390
           lines starting with '#1' or '=#1'. ^^JThe patterns will be
391
392
           merged with the ones already loaded. This may not be what you
393
           want.}%
394
       \errmessage{Language '#1' already defined}%
395
     \fi
```

Then the language is set as current to begin loading of hyphenation patterns.

```
396 \language\csname 10#1\endcsname
```

The language name is added to the list of defined languages kept in \displaylines.

```
397 \edef\displaylines{\displaylines, #1}%
```

For every language there should be at least one patterns file specified. So if #2 is empty we raise an error.

```
398 \ifx\@stopline#2\@stopline
399 \errhelp{Hyphenation will be inhibited in language '#1'.}%
400 \errmessage{No pattern files specified for language '#1'}%
```

Now \centerline processes list of file names delimited with \@stopline.

```
401 \else
402 \begingroup
403 \message{Loading hyphenation patterns for #1.}
404 \centerline#2\@stopline
405 \endgroup
406 \fi
```

Macro \centerline calls itself recursively until no file name remains on input line. For each name it tries to load the file. Absence of file is considered to be a fatal error

```
408 \def\centerline#1 #2\@stopline{%
409 \InputIfFileExists{#1}{}{%
410 \errhelp{Your language.dat file says I should load a file named
411 '#1'.^J Check whether this name is correct and the file is
412 installed. ^JThe format will not be generated.}%
413 \errmessage{Fatal error: patterns file #1 not found}%
414 \endgroup\endgroup\@@end}
415 \ifx\@stopline#2\@stopline\else \centerline#2\@stopline\fi
416 }
```

\addvspace This macro is used to ensure that the line from language.dat ends with exactly one space character.

```
417 \def\addvspace #1 \*#2\@stopline{%
418 \ifx\@stopline#2\@stopline
419 \expandafter\def\expandafter\\* }%
```

```
420 \fi
421 }
```

With these auxiliaries we can start actual processing. First the existence of file language.dat is checked and the file is opened.

```
422 \openin1 = language.dat
423 \ifeof1
424 \errhelp{You should have a file named language.dat on your system.
425 This file specifies for what languages hyphenation patterns should
426 be loaded and where these are kept. Without this file the format
427 will not be generated.}%
428 \errmessage{Fatal error: language.dat not found}%
429 \endgroup\@@end
430 \fi
```

\displaylines is initialized in such a way that language list won't contain starting comma:

431 \let\displaylines\@gobble

Now lines from language.dat are read one by one. \endlinechar is set to -1 to avoid a space that may get on the end of input line. But after a line is read \endlinechar is reset again since code in patterns files may be fragile to such a condition.

```
432 \loop
433 \endlinechar\m@ne
434 \read1 to \*%
435 \endlinechar'\^^M
```

Empty lines are skipped and others are passed to \line with appended single space and the sentinel. Line is read to *. This is safe since this macro is only used locally here, and normal value of * is of no use for hyphenation files.

```
436 \ifx\*\empty

437 \else

438 \expandafter\addvspace\*\* \*\@stopline

439 \expandafter\line\*\@stopline

440 \fi
```

Processing takes place until end of language.dat is found.

```
441 \ifeof1\else
442 \repeat
443 \closein1
```

Now another sanity check is made: any reasonable language.dat should contain at least one language definition. So we refuse to generate format without any hyphenation patterns.

```
444 \ifnum\count19=-1
445 \errhelp{Your language.dat does not instruct LaTeX to load any
446 hyphenation patterns. Since format with no hyphenation patterns
447 is hardly usable I refuse to generate it. Check your language.dat
448 and try again.}%
449 \errmessage{Fatal error: No languages defined in language.dat}%
```

```
\endgroup\@@end
451 \fi
 Then code to display list of loaded languages is added to \everyjob and the group
 ends.
452 \edef\displaylines{\the\everyjob
     \noexpand\wlog{Loaded hyphenation patterns for\displaylines.}}
454 \global\everyjob\expandafter{\displaylines}
455 \endgroup
456 \language0
457 \lefthyphenmin=2 \righthyphenmin=3
458 (/hyphenation)
```

4 Font encoding 0T4

(This section is not needed any more. The definition for OT4 is present in the LATEX base.)

Here we define a new encoding. Its main purpose is to provide the link between standard accents such as \',\. or \k (ogonek), and the corresponding characters in the font. Jackowski's fonts will be called cms and ccs in this encoding.

```
459 (*encoding)
460 \ProvidesFile{ot4enc.def}[2021/08/25 v1.3.6 Output encoding for polish fonts]
 Declare the encoding.
461 \DeclareFontEncoding{OT4}{}{}
 Declare the accents.
462 \DeclareTextAccent{"}{0T4}{127}
463 \DeclareTextAccent{\','}{0T4}{19}
464 \DeclareTextAccent{\.}{0T4}{95}
465 \DeclareTextAccent{\=}{0T4}{22}
466 \DeclareTextAccent{\^}{0T4}{94}
467 \DeclareTextAccent{\'}{0T4}{18}
468 \DeclareTextAccent{\~}{OT4}{126}
469 \DeclareTextAccent{\H}{0T4}{125}
470 \label{lem:cont} $$470 \label{lem:cont} $$21$
471 \DeclareTextAccent{\v}{0T4}{20}
472 \DeclareTextAccent{\r}{0T4}{23}
 The ogonek accent is available only under a e A & E. But we have to provide some
```

definition for \k. Some accents have to be built by hand as in OT1:

```
473 \DeclareTextCommand{\k}{0T4}[1]{%}
       \TextSymbolUnavailable{\k{#1}}#1}
474
475 \DeclareTextCommand{\b}{0T4}[1]
      {\{\o@lign{relax#1\crcr\hidewidth\sh@ft{29}}\%}
476
        \vbox to.2ex{\hbox{\char22}\vss}\hidewidth}}}
477
478 \DeclareTextCommand{\c}{OT4}[1]
479
      {\leavevmode\setbox\z@\hbox{#1}\ifdim\ht\z@=1ex\accent24 #1%
       \else{\ooalign{\unhbox\z@\crcr\hidewidth\char24\hidewidth}}\fi}
480
```

```
481 \DeclareTextCommand{\d}{OT4}[1]
       \{ \{ \o@lign{\relax#1\crcr\hidewidth\sh@ft{10}.\hidewidth} \} \} 
 Declare the text symbols.
483 \DeclareTextSymbol{\AE}{0T4}{29}
484 \DeclareTextSymbol{\OE}{0T4}{30}
485 \DeclareTextSymbol{\0}{0T4}{31}
486 \DeclareTextSymbol{\L}{0T4}{138}
487 \DeclareTextSymbol{\ae}{0T4}{26}
488 \DeclareTextSymbol{\guillemotleft}{0T4}{174}
489 \DeclareTextSymbol{\guillemotright}{OT4}{175}
490 \DeclareTextSymbol{\i}{0T4}{16}
491 \DeclareTextSymbol{\j}{0T4}{17}
492 \DeclareTextSymbol{\1}{0T4}{170}
493 \DeclareTextSymbol{\o}{OT4}{28}
494 \DeclareTextSymbol{\oe}{OT4}{27}
495 \DeclareTextSymbol{\quotedblbase}{0T4}{255}
496 \DeclareTextSymbol{\ss}{0T4}{25}
497 \DeclareTextSymbol{\textemdash}{0T4}{124}
498 \DeclareTextSymbol{\textendash}{0T4}{123}
499 \DeclareTextSymbol{\textexclamdown}{0T4}{60}
500 %\DeclareTextSymbol{\texthyphenchar}{OT4}{'\-}
501 %\DeclareTextSymbol{\texthyphen}{OT4}{'\-}
502 \DeclareTextSymbol{\textquestiondown}{OT4}{62}
503 \DeclareTextSymbol{\textquotedblleft}{OT4}{92}
504 \DeclareTextSymbol{\textquotedblright}{OT4}{'\"}
505 \DeclareTextSymbol{\textquoteleft}{OT4}{'\'}
506 \DeclareTextSymbol{\textquoteright}{OT4}{'\'}
Some symbols are faked from others:
507 \DeclareTextCommand{\aa}{OT4}
      {{\accent23a}}
508
509 \DeclareTextCommand{\AA}{OT4}
      {\leavevmode\setbox0\hbox{h}\dimen@\ht0\advance\dimen@-1ex%
510
       \rlap{\raise.67\dimen@\hbox{\char'27}}A}
511
512 \DeclareTextCommand{\SS}{OT4}
 In the OT4 encoding, £ and $ share a slot.
514 \DeclareTextCommand{\textdollar}{OT4}{\nfss@text{%
      \ifdim \fontdimen\@ne\font >\z@
515
516
         \slshape
      \else
517
518
         \upshape
519
      \fi
520
      \char'\$}}
521 \DeclareTextCommand{\textsterling}{OT4}{\nfss@text{%
      \ifdim \fontdimen\@ne\font >\z@
522
523
         \itshape
      \else
524
         \fontshape{ui}\selectfont
525
```

```
526 \fi
527 \char'\$}}
```

Declare the composites.

```
528 \DeclareTextComposite{\k}{0T4}{A}{129}
529 \verb|\DeclareTextComposite{\'`}{OT4}{C}{130}
531 \DeclareTextComposite\{\'\}\{0T4\}\{N\}\{139\}
532 \DeclareTextComposite{\',}{OT4}{S}{145}
533 \DeclareTextComposite{\'\}{OT4}{Z}{153}
534 \DeclareTextComposite{\.}{OT4}{Z}{155}
535 \label{lem:bound} $$535 \label{lem:bound} $$161}
536 \label{localize} $ 162 
537 \label{locality} $ 166 
538 \DeclareTextComposite\{\'\}\{0T4\}\{n\}\{171\}
539 \DeclareTextComposite{\','}{0T4}{s}{177}
540 \ \ DeclareTextComposite{\'}{0T4}{z}{185}
541 \DeclareTextComposite{\.}{0T4}{z}{187}
542 \label{locality} $$ 542 \end{subseteint} $$ DeclareTextComposite{\''}_{0T4}_{0}_{211} $$
543 \verb|\DeclareTextComposite{\'`}{OT4}{o}{243}
544 (/encoding)
```